

Иновационната стратегия и проиновативни дейности на БАН

ст. н.с. Г. Райчевски

През **м.март 2000 г.** в Лисабон Европейският съвет прие смела и много амбициозна програма – до **2010 г.** Европа да стане „Най-конкурентната и динамична икономика в света, основана на знанието”. Възлова цел в тази програма е заетостта и производителността на труда в ЕС да надмине тези в САЩ, като при това **европехското производство се увеличи с 40 %** и да бъдат създадени **20 млн.** нови работни места. Тези цели трябва да се осигурят чрез мащабна икономическа **реформа**, осъществявана чрез новаторски мерки и инструменти за постигане на ускорено, но и устойчиво **икономическо, социално и екологическо** развитие.

Особено внимание ще се отделя на по-изостаналите страни – нови членове на ЕС с цел тяхната по-бърза кохезия, като ще се предприемат трудни и даже болезнени промени. За тях главно значение ще има привличането на **чужди инвестиции** и провеждането на **гъвкави** икономически политики.

Наложи се вече девизът за икономика, базирана на знанието.

В тази програма най-решаващо значение се отдаваше на изпълнението на първите два раздела, а именно:

- Насърчаване на предприемачеството и конкуренцията.
- Иновации (нововъведения) за икономиката и социалните практики.

Възлово значение за утвърждаването и развитието на иновативните дейности има създаването на **благоприятна среда**. Реализирането на пазара и в социалните практики на иновации като: нови продукти и технологии, използване на нови суровини и разработване на нови пазари, а също и въвеждането на по-модерна организация на работа, имат решаващ роля за икономическия и социален напредък.

В нашето време е по-важно да налагаш в различните производства иновации, отколкото да увеличаваш техните обеми.

В основата на иновациите стоят **новите идеи** и последващите ги насочени научни изследвания, поради което общественият интерес у нас поставя своите задания на БАН, ССА и на университетската общност. За съжаление все още у нас корпоративната / фирмената наука почти не съществува и това още повече задължава научната общност.

В научните институти на БАН е натрупан значителен потенциал от готови научно – приложни резултати, перспективни за въвеждане в различните отрасли. Главната трудност / слабост е в **трансфера** от научните лаборатории към производствените цехове и, по-конкретно, в **мениджмънта** за осъществяване на тази операция.

С цел да ускори тези процеси, ръководството на БАН организира през м.май т.г. чрез така **наречените формуляри за комерсиализация** набирането на подобни предложения от всички свои институти и други постоянни научни звена. Получени и анализирани бяха над 120 предложения.

През м.юни и м.септември т.г. бяха проведени два информационни дни, на които бяха направени общо **48** презентации на новаторски разработки, съдържащи възможности относително бързо да бъдат трансферирани в различни отрасли на индустрията и социалната практика. По-перспективните разработки в случая са в направленията:

- Нови материали, в това число наноматериали с различни функционални свойства / приложения.
- Лекарствени препарати и биологични активни вещества.
- Енергийна ефективност и компоненти за нови енергийни системи.
- Извличане на ценни вещества от природни продукти.
- Виртуални интернет услуги и оптимизиране на инвестиции.

Предстоят още подобни презентации и на останалите предложения.

На така създадената основа вече е започнала подготовка за създаване в няколко института на т.нар. „дъщерни иновативни фирми” – **стартиращи иновативни предприятия” (СИП)**. Те ще изготвят и **проекти** за участие в едноименната конкурсна схема по ОП „Конкурентоспособност” (МИЕТ). Нашата прогноза в случая е, че в БАН на този начален етап е възможно да бъдат създадени до **10** подобни фирми със смесена собственост – на юридическите лица (институтите) и на физическите лица (носителите на иновационната идея).

Много важно условие обаче в този конкурс е и наличието на **интелектуална собственост (ИС)** – притежаване на патент или свидетелство за полезен модел.

Досега в БАН е регистрирана една СИП – от ст.н.с. Г.Велев от Института по механика, като тя има и съответен одобрен проект.

През м.март т.г. Общото събрание на БАН прие / одобри „Политика на БАН за интелектуална собственост“, за нейното успешно провеждане обаче засега не е осигрен специализиран финансов ресурс. Подобна е картината и в нашите университети!

За създаването на подобни иновативни микропредприятия, свързани с институтите – майки, в БАН бе изготвена подходяща **методология** (правила и последователни стъпки), в която са описани основните правни и икономически решения, кадровият състав на фирмата, източниците на инвестиции, вкл. подготовка на проекти за финансова подкрепа и т.н.

Процедура за създаването на подобни подобни фирми:

- Проучване на **правните условия** и, преди всичко, съответните раздели в Търговския закон, като е желателно да бъде ползван и специализиран в тази материя юрист.
- Проучване (предварително) на **сегмента от пазара**, към който може да е насочена бъдещата продукция на фирмата.
- Формулиране на **предмета на дейност** на фирмата и, съответно, на участниците в нея – съдружници (акционери) и други в бъдещия екип.
- Ако никой от съдружниците не е притежател на патент или на свидетелство за полезен модел, възможно бързо да бъде изготвена съответната **заявка**, като второто е по-лесно, по-евтино и по-бързо (до 6-8 месеца свидетелството може да бъде получено).
- Ако е необходимо, започване на **преговори с външна фирма**, която може да бъде привлечена като партньор, в това число и като инвеститор и / или дистрибутор.
- Обсъждане на предложението в Директорския / Научния съвет на ПНЗ и вземане на **решение**.
- Изготвяне на **документацията** и подаване на заявка в Районния административен съд за съдебна регистрация (напр. от типа ООД), като трябва да е осигурен и внесен т.нар. уставен капитал от 5 000 лв.

- Едновременно с тези дейности е желателно да се започне и изготвяне на **Проект** за участие в конкурсната схема на ОП "Конкурентоспособност" (МИЕ) „Подкрепа на иновативни стартиращи предприятия” , в която се кандидатства за 200 000 EUR (при само 10% съфинансиране), срок за изпълнение – 24 месеца, с достигане до опитен образец (опитна партида).
- Желателно е още при започване на подготовката да бъде уведомено Ръководството на БАН с цел да се получава **методична помощ** за по-горе описаните дейности.
- Определяне на помещения за ползване и на правилата за ползване на материалната база, в това число и на изследователската инфраструктура, счетоводни и административни услуги и т.н.
- След регистрацията на фирмата по предложение на на Директора на ПНЗ – избиране от Общото събрание на акционерите на **УС**, който пък назначава **Изпълнителен директор** на фирмата.
- Разкриване на собствена **банкова сметка**, а също и отделна счетоводна партида в ПНЗ (ако фирмата е от типа “spin – in”).
- „**Производствена дейност**”, реклама, дистрибуция, пазарна реализация, приходи, „конфликт на интереси” и потушаването им!
- След едногодишна дейност на фирмата – **анализ на резултатите** с изводи и предложения за корекции.

Много полезен инструмент за стимулиране на проиновативните дейности в БАН се оказа участието на институти в качеството им на партньори на производствени фирми с проекти в 5 – те проведени конкурсни процедури (през периода 2005 – 2008 г.) на **Националния иновационен фонд** (НИФ) при МИЕТ. Това успешно участие на 32 института се изрази като партньорство в около **70** проекта, от които около половината вече са изпълнени и са реализирани опитни образци на иновативни технологии, продукти и изделия, а в няколко от тези случаи е започнало редовно производство с пазарна реализация.

Чрез проект по Програма ФАР е създаден клъстер с участие в него на Института по механика и Института по мехатроника и на фирми от Благоевград.

В БАН понастоящем функционират няколко вида **проиновативни структури**, а именно:

- Центрове (офиси) за трансфер на технологии – осем броя към институти, като два от тях бяха създадени чрез проекти по Програма ФАР на МИЕТ.
- Център за иновации на БАН – общоакадемичната институция за насочване, координиране и методично подпомагане на различните проиновативни дейности.
- Фондация „ГИС – Трансферцентър” – неправителствена организация с нестопанска цел за обществена полза с участници в нея от БАН, ТУ – София, ХТМУ, СУ”Св.Климент Охридски” и производствени фирми.

През м.август Ръководството на БАН създаде работна група, която подготвя проект за участие в конкурсната схема „Предпроектни технико – икономически проучвания за **технологичен парк** (по ОП ”Конкурентоспособност”).

Такъв проект трябва да завърши с изготвяне на **инвестиционен проект** по ЗУТ, след което ще започне изграждането на ТП. Определен е и тематичният профил на ТП – „**Фотонни, микро и нанотехнологии и информационни технологии**”.

Набелязани са и основните партньори: БАН, Столична община, Университетът по библиотечно дело и информационни технологии, около 10 производствени фирми и, евентуално, ТП, гр. Дортмунд, Германия. Досега в структурата на ТП се очертава да фигурират около 12 различни вида функционални звена.

Основна функция в случая ще има **Бизнес инкубаторът**, в който ще се развиват в началния си етап част от стартиращите иновативни фирми, както произлезли от научни институти на БАН, така и външни, с профил, съответстващ на тематиката на ТП.

Заклучение

Главните /най-важните и актуални заадчи за реализиране на **иновационната стратегия и програма** на БАН на настоящия етап са:

1. Стимулиране, организационна и финансова подкрепа за създаването и защитата на **интелектуалната собственост** в БАН като основа на иновациите.

2. Подпомагане и осигуряване на **трансфера** на знания и технологии по веригата „наука – бизнес“ с цел интензифициране и разширяване на това взаимодействие, вкл. и до пазарна комерсиализация.

3. Усъвършенстване и актуализиране на **критериите** за кариерно развитие на учените, в това число и чрез увеличаване на „тежестта“ на научно – приложните резултати и иновациите и реализацията им в индустрията и социалната практика.

4. Укрепване на съществуващите и създаване на нови **проиновативни структури**, като:

- Офиси за технологичен трансфер.
- Стартираци иновативни микропредприятия.
- Бизнес инкубатори.
- Технологичен парк.
- Участие на научни институти в клъстери.

5. Разширяване на **интегрирането** в европейското научно пространство, главно чрез още по-широко участие в различните европейски научни и технологични програми.